

УКРАЇНСЬКА АВТОКЕФАЛЬНА
ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА
(Соборнооправна)

БЮЛЕТЕНЬ

Благовісництва
й Краєвої Ради
УАПЦ в Західній
Німеччині

КАЛЕНДАР НА СІЧЕНЬ 1956 Р.

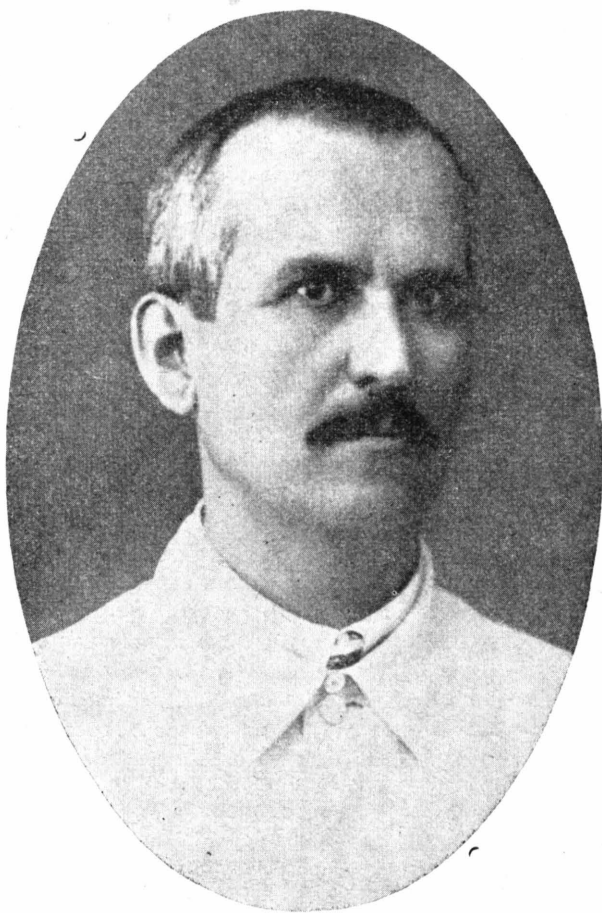
1. I. Неділя Св. Отців. Глас 5. Ран. Єванг. Іо. 20, 11—18. Літург. Ап. Євр. 11, 9—10, 17—40, Єванг. Мтв. 1, 1—25.
6. I. П'ятниця. Святвечір. Кінець Пилипівки. Літ. Ап. Євр. 1, 1—12, Єванг. Лк. 2, 1—20.
7. I. Субота. Різдво Христове. Ран. Єванг. Мтв. 1, 18—25. Літург. Ап. Галат. 4, 4—7. Єванг. Мтв. 2, 1—12.
8. I. Неділя. Глас 6. По Різдві Христовім. Собор Пресв. Богородиці. Ран. Єванг. Іо. 20, 19—31. Літург. Ап. Галат. 1, 11—19. Єванг. Мтв. 2, 13—23.
14. I. Субота Обрізання Господнє. Св. Василя Великого. Новий Рік. Літург. Ап. Колос. 2, 8—12. I Тим. 3, 14—16. 4, 1—5. Єванг. Лк. 2, 20—21, 40—52. Мтв. 3, 1—11.
15. I. Неділя перед просвіщенням. Глас 7. Ран. Єванг. Іо. 21, 1—14. Літург. Ап. II Тим. 4, 5—8. Єванг. Мрк. 1, 1—8.
18. I. Середа. Навечер'я Богоявлення. Літург. Ап. I Кор. 9, 19—10, 4. Єванг. Мрк. 1, 9—11.
19. I. Четвер. Богоявлення Господнє (Водохреща). Велике Повечір'я. Ран. Єванг. Мрк. 1, 9—11. Літург. Ап. Тит. 2, 1—14, 3, 4—7, Єванг. Мтв. 3, 13—17.
20. I. П'ятниця. Собор Св. Ів. Хрестителя. Літург. Діянь 19, 1—8. Єванг. Іо. 1, 29—34.
22. I. Неділя по Богоявленні. Глас 8. Ран. Єванг. Іо. 21, 15—25. Літург. Ап. Єфес. 4, 7—13. Єванг. Мтв. 4, 12—17.
29. I. Неділя. Глас I. Ран. Єванг. Мтв. 28, 16—20. Літург. Ап. Колос. 3, 4—11. Єванг. Лк. 17, 12—19.

Українські національні свята в січні:

1. I. 1919 Уряд Української Народної Республіки проголосив Автокефалію Української Православної Церкви.
22. I. 1918 р. Українська Центральна Рада IV-м Універсалом проголосила державну незалежність України.
22. I. 1919 р. Трудовий Конгрес у Києві проголосив Соборність Земель України.

КАЛЕНДАР НА ЛЮТИЙ 1956 Р.

5. II. Неділя. Глас 2. Ран. Єванг. Іо. 20, 11—18. Літург. Ап. Колос. 3, 12—16. Єванг. Лк. 18, 13—27.
12. II. Неділя Трьох Святих. Глас 3. Ран. Єванг. Іо. 20, 19—31. Літург. Ап. I Тим. 1, 15—17. Єванг. Лк. 18, 35—43.
15. II. Стрітєння Господнє. Ран. Єванг. Лк. 2, 25—32. Літург. Ап. Євр. 7, 7—17. Єванг. Лк. 2, 22—40.
19. II. Неділя: Глас. 4. Ран. Єванг. Іо. 21, 15—25. Літург. Ап. I Тим. 4, 9—15. Єванг. Лк. 19, 1—10.
26. II. Неділя, Митаря й Фарисея. Глас 5. Ран. Єванг. Лк. 24, 12—35. Літург. Ап. II Тим. 3, 10—15. Єванг. Лк. 18, 10—14.

Всеукраїнський Благівісник — Володимир Мусієвич Чехівський
(19. VII. 1876 р. —)

Всеукраїнський благовісник — Володимир Мусієвич Чехівський

Освіта й цивільна служба

Володимир Мусієвич Чехівський народився 19 липня ст. ст. 1876 р. в селі Гороховатка на Київщині в родині священика. В 1895 р. він закінчив Київську Духовну Семінарію, а в 1900 р. — Київську Духовну Академію — і то з великим успіхом, як доктор богослов'я. Цю наукову ступінь він одержав у 1905 р.. Він написав багато наукових праць, з яких найголовніші: «Київський митрополит Гавриїл Бонулеско-Водоні (1799—1809)» (ця праця була надрукована в «Трудах Київської Духовної Академії» і премійована), «Боротьба чехів за волю і правду в часи Гуса». Написав він багато наукових праць з історії Вселенської Церкви та з історії України. Чимало написав він творів і за часів відродження та зросту УАПЦ.

Після закінчення Духовної Академії В. М. Чехівський працював спочатку учителем у рідному селі Гороховатка. З 1901 по 1903 р. він був помішником інспектора Подільської, а з 1903 по 1905 р. — Київської Духовних Семінарій. З 1905 по 1906 р. він вчителював у м. Черкасах в Духовному Училищу. В 1906 р. його було обрано до І-ої Державної Думи, але царський уряд звільнив його з праці «заднім числом», щоб у нього не було підстави бути депутатом, і вислав його одразу у Вологодську губернію. За клопотаннями його виборців до Державної Думи, В. М. Чехівського було повернуто урядом з Вологди. З 1906 по 1907 р. він був під гласним надзором поліції, без праці. З 1907 р. він працював директором Сирітського Будинку в м. Одесі. Там він витримав іспит за курс Одеського Університету на право вчителювання в середніх школах. В гімназіях Одеси він після того викладав історію літератури, ~~всесвітню історію~~, психологію, логіку, педагогіку. В Одесі він прожив з 1907 до 1918 р.

В 1918 р. В. М. Чехівський переїхав до Києва. Там він посідав з кінця 1913 р. до лютого 1919 р. становище Голови Ради Міністрів і Міністра Закордонних Справ Української Народньої Республіки. В 1919—1920 р.р. він був професором історії української культури в Кам'янець-Подільському університеті, а в другій половині 1920 р. — професором української культури і всесвітньої історії в Інституті Народньої Освіти у Вінниці. З 1921 р. до 1922 р. він був професором історії української культури в Київському Медичному Інституті і доцентом української літератури в Київському Політехнічному Інституті.

З 1922 р. він постійно працював, як головний теоретик ідеології Української Автокефальної Православної Церкви. За цей зв'язок

з УАПЦ й за активну діяльність в церковному житті советська влада позбавила В. М. Чехівського права викладати в советських школах.

Визвольна діяльність

Свою діяльність в Українському Визвольному Русі В. М. Чехівський розпочав ще в роки свого навчання в Київській Духовній Академії. Вже тут він був пов'язаний з групою свідомих українців-студентів та деякого з професорів.

Якщо роки перебування В. М. Чехівського в Київській Духовній Академії були, так би мовити, молодим початком його громадсько-політичної діяльності, — то роки перебування на посаді помішника інспектора Подільської, а потім Київської Духовних Семінарій були роками його загартування, як досвідченого громадсько-політичного діяча.

Роля помішника інспектора семінарії в ті часи була: наглядати за життям семінаристів, за тим, щоб не розвивались антимоноархичні протимосковські течії серед «малоросійської» семінарської молоді. Але дух молодого Чехівського був не за тим, щоб присипляти, а за тим, щоб розбуджувати національну свідомість української молоді. В цій ділянці В. М. Чехівський перевів величезну роботу. Можна безпомилково сказати, що він виплекав багатьох патріотичних і відданих діячів України як цивільних, так і духовних, які відіграли велику роль в часи відродження Української Держави та Української Автокефальної Православної Церкви.

Ось, що пише один з живих свідків життя й діяльності семінаристів Кам'янець-Подільської Семінарії в роки 1902—1903: «Подільська «українська» семінарія жила не тільки читанням книжок та настроями. Всі, хто хоч більш менш ставав свідомим, уже старався провадити якусь працю на українському ґрунті, відповідно до своїх нахилів і уподобань. В цьому безперечно був вплив Чехівського...» — і далі: «Деякі семінаристи-українці, що думали йти на село священниками, заздалегідь вирішали, що вони мусять виголошувати проповіді в церкві українською мовою...» Характеристичним для семінаристів-українців було ще й те, що на свята, зокрема на літні вакації, вони роз'їжджалися з певними думками і намірами щодо праці на селі. Кожний брав з собою кілька книжок з бібліотеки, щоб повернути на «українську віру» свого учителя, дяка, монопольщика*).

Вплив Подільської і Київської Духовних Семінарій позначився й на семінаріях інших міст України.

«А поза тим безперечно відчувався вплив «головного заправили» — В. Чехівського. Високий, ставний, з гарним характеристич-

---

*) В. Приходько — «Під сонцем Поділля», Мюнхен, 1948 р. ст. 30-40.

ним обличчям і блискучими чорними очима, — він одним виглядом імпонував усій семінарській молоді. А його спокійна вдача, тактовність у зносинах з молоддю, без бажання «подобатись», і ліберальні погляди... Нарешті його проповідь українства, серйозна й одверта, щирий демократизм в кращому розумінню, а разом з тим глибока релігійність, з якою він не тільки не ховався задля ради «людей», але всю свою проповідь будував на Євангелії, — робили особу його високоавторитетною не тільки серед прихильників-українців, але й взагалі серед усіх учнів семінарії...»^{*)}.

В предреволюційні часи проф. В. М. Чехівський був знаний, як свідомий українець і український громадсько-політичний діяч, широким колом організованого громадянства цілої України. Тому не дивно, що в роках Визвольних Змагань його було покликано на становище Голови Ради Міністрів і Міністра Закордонних Справ Української Народньої Республіки.

Церковна діяльність

За старанням і настоянням В. М. Чехівського перед урядом УНР був виданий 1-го січня 1919 року Закон про Автокефалію Української Православної Церкви.

Коли війна УНР проти РСФСР закінчилася відступом Української Армії за кордон, то майже всі міністри, командний склад і переважна більшість козаків війська УНР відійшли на еміграцію. Але колишній прем'єр-міністр УНР проф. В. М. Чехівський, якого гаслом було: «Мушу бути завжди зі своїм народом!», залишився на теренах України, під большевицькою окупацією, щоб служити їй далі своєму народові, бодай в пайтяжчих умовах.

Треба сказати, що з усіх представників Українського Уряду, що підписували Закон про Автокефалію Української Православної Церкви, лише один В. М. Чехівський зазнав тих щасливих хвилин, коли він на власні очі побачив практичне здійснення того Закону, до якого й він приклав власної праці, знання і вміння. Він був одним з головних церковних діячів, що виконали великий подвиг відродження УАПЦ, що поклали своє життя на вівтар її і цим дали дорогоцвітку майбутнім нащадкам на багато віків уперед. Як людина правдиво ідейна й глибоко релігійна, В. М. Чехівський не залишав праці для Рідної УАПЦ до останніх днів свого життя на волі. Дуже часто УАПЦ переживала скрутні моменти від натиску безбожної большевицької влади й від зрадливих елементів з середини, — але В. М. Чехівський давав з цим раду й рятував УАПЦ від заглади.

На початку життя відродженої УАПЦ В. М. Чехівський, разом з митр. В. Липківським, домоглися від советського уряду дозволу на

---

^{*)} В. Приходько «Під сонцем Поділля», Мюнхен, 1948 р. ст. 46.

відкриття 6-місячних Пастирських Курсів у Києві, де навчалося багато молоді української інтелігенції, готуючися до пастирської діяльності. Хоч через два роки влада вже заборонила ці Пастирські Курси, — але за час свого існування вони виховали не одну сотню ширих самовідданих пастирів УАПЦ, що за Неї віддали своє життя.

В. М. Чехівський, так само, як і митр. Василь Липківський, звичайно подорожував по всій Україні й проповідував Євангельську Істину та відродження Української Автокефальної Православної Церкви. Його могутнє слово пробуджувало душі приспаних людей для віри в Христа Спасителя й для служіння українському народу.

Суд безбожний і несправедливий

Советська влада не могла стерпіти високого авторитету серед нашого народу Всеукраїнського Благовісника В. М. Чехівського. Органи ГПУ заарештували його 29 липня 1929 року, а в кінці листопаду того ж року його було перевезено до Харкова — на слідство й суд.

Проф. В. М. Чехівський був одним із головних підсудних процесу Спілки Визволення України (СВУ) у березні-квітні 1930 р. в Харкові. На суді він тримався спокійно, гідно й мужньо. І там він виявляв свою глибоку релігійність, прямоту, твердість, і справедливість. Навіть безбожним і беззаконним суддям він доводив неприпустимість переслідування й нищення релігії, яка є душею народною, яка спрямовує людність до кращого життя.

Вирок підсудним на процесі СВУ був проголошений у Великдень Ніч 1930 року, о 12-й годині. В ту хвилину по всіх храмах України церковні хори співали християнську радісну пісню «Христос Воскрес!» Ніби символічно сталося так, що цей несправедливий вирок було засуджено християнським співом — «Христос Воскрес!», як передбаченням майбутнього воскресіння тої правди, яку ніби «засудили» ці беззаконні советські судді. Як колись засудили Христа на страту, так і тепер окупанти України «засудили» борців за волю українського народу і за відродження УАПЦ.

Серед тих 45-ти засуджених було приречено до розстрілу й В. М. Чехівського. Але ця «вища кара» була замінена на 10 років ув'язнення з суворою ізоляцією, а фактично цим приречено його на повільну смерть у в'язниці.

У в'язницях антихристових

До кінця 1930 року В. М. Чехівський перебував у Харківському політізоляторі. Це був великий триповерховий тюремний будинок, з міцними ґратами та недоступними для світла козирками на вікнах. Суворий був там режим. Рідкі були побачення з родиною.

На початку 1931 року В. М. Чехівського, разом з всією групою СВУ, було перевезено до політізолятора в м. Ярославлі на Волзі. Ця

в'язниця була занадто вохкою. Ця вохкість нищила здоров'я в'язнів. Щоденні прогулянки були тільки по 20 хвилин. Умови життя були жорстокі. Побачення з родиною дозволялося тільки раз на рік і то з великими труднощами, за дозволом Московського НКВД. При передачах в'язням — ніщо не поверталось назад, навіть кастрюлі й ложки.

«В цих тяжких в'язничних умовах єдиною втіхою Володимира Мусієвича було Святе Євангеліє. Він так уважно й захоплено читав цю Святу Книгу, що забував про оточення в камері», — розповідала його дружина Олена Володимирівна.

З Ярославського політизолятора було перевезено В. М. Чехівського на Соловки в 1933 році, разом з групою засуджених за процесом СВУ. Але дозвіл його дружині на побачення з ним Московське НКВД дало лише в 1936 році. «Тоді я бачилася з Володимиром Мусієвичем, — казала Олена Володимирівна, — і він розповідав мені, що подорож від Ярославля до Соловок була довга і тяжка. За весь час тієї подорожі всіх в'язнів тримали на голодному пайку, годували оселедцями і не давали води. На Солозках теж тримали на голодному пайку, а потім перейшли на помірний пайок: до убогого, як і раніше, супу додавали ще ложку каші. Розповідав він і про те, що коли він одержав ті посилки, які я йому два роки перед тим посилала, то він ділився з голодними в'язнями. Ті в'язні відчували якусь ласку, що впала на них, як манна з неба, вони були раді тій вістці з волі і тому, що за них хтось піклується.

В ізоляторі Саватьєво (Соловки) було краще, ніж в Ярославському. Камери були сухіші, вікна — без козирків. Бачили в'язні: небо, сонце, озеро, оленів, качок. Гуляли одну годину на добу. Це так було до «сжовщини». Після того умови ув'язнення були жорстокими. Було заборонено приймати посилки, — приймали лише гроші. Було поставлено на вікнах козирки. Володимир Мусієвич якось писав мені: «Щоб побачити мені небо, — треба лізти на нари». В камерах було повно в'язнів.

В 1937 році Володимир Мусієвичу було подвоєно термін ув'язнення. Мені повідомлено, що йому подвоєно термін і вислано в далеко-східні секретні політичні табори без права переписки. Після цього зв'язок з ним перервався», — оповіла Олена Володимирівна Чехівська.

Характер В. М. Чехівського

Професор В. М. Чехівський був людиною високих розумових здібностей і обдаровань. Він краще інших розумів зміст советської дійсності та важливість існування УАПЦ. Він добре розумів всі хитрощі советських заправил, зважував ту страшну машину, яка брала в жорстокі лещата Українську Авт. Православну Церкву, духо-

венство, її ділчів і все українське громадянство. І в цій складній ситуації він знаходив у собі силу протистояти й протидіяти, навіть совєтські закони використовуючи для цієї мети. Дякуючи знанням, розуму, силі волі й наполегливій праці В. М. Чехівського, УАПЦ багато років ішла переможними кроками вперед, переборюючи труднощі, що їх витворювала безбожна влада.

Митрополит Василь Липківський і проф. В. М. Чехівський — то були два паріжних стовпи УАПЦ, що ніколи не вгиналися під тиском ворожої сили. Вони діяли певно й незламно аж до смерті. Вони горіли невгасимим вогнем віри і ним запалювали мільйони сердець, — не зважаючи на нечувані цькування з боку большевицького уряду, совєтської преси і так званої «громадської думки» просовєтських елементів.

В. М. Чехівський був типовим українцем, козацького гарту людиною, одним з тих побожних людей, які ніколи, не перехрестившись, не зайдуть до хати, не пройдуть повз храм Божий і не сядуть за стіл, а також не заснуть у хаті без горящої лампади перед образами. Ця глибоксерелігійна свідомість, навіть в дрібницях повсякденного життя, не була чимсь удаванним, нещирим, — але вона виходила з глибини релігійного настрою його душі. Від цього настрою й походила ота безмежна його відважність, яка дозволяла йому так сміло вступати в нерівний бій з безбожною владою, яка зо дня на день міцніла й щораз ставала наглишою й жорстокішою. На церковній і громадській праці В. М. Чехівський був подібний до того смілого безстрашного керманича на війні, що не зупиняється перед перешкодами й небезпеками. Ціллю його життя було добро України й щастя рідного народу.

Праця з рідним народом і для рідного народу, жертвна відданість справі УАПЦ злутували В. М. Чехівського духово з народом. Він, як той корінь, що виріс з ґрунту Рідної Землі, заглибився в той ґрунт і давав животворчі соки для гілок і паростків майбутнього, годував духовою їжею цілу Україну.

Він, спокійний, витривалий, державницький — на громадській праці, — одночасно був і зразковим чоловіком і батьком, для кого родина була любим оточенням, підпорою й надхненником до праці. Між Володимиром Мусієвичем й його дружиною Оленою Володимірівною була повна одностайність і ніжна любов. Втративши єдину 14-літню доньку — Любу Чехівську, батьки її віддалися цілком праці на користь Церкви свого українського народу.

Він віддав життя своє за народ свій

Хто зможе з радістю, смиренством, жертвно віддати своє життя на служіння своєму народові, — то є подвиг невимовно великий. Те добро, що зробив за своє життя В. М. Чехівський, ті ідеї, що він

ширив, його благородний самовідданий приклад — будуть жити вічно і будуть освітлювати шлях майбутнім нащадкам нашим, як світив і він сам впродовж цілого свого життя. Він був одним із найблагородніших людей, яких будьколи знала наша Україна.

І тепер і в майбутньому приклад його жертвості і мук, що він зазнав в боротьбі за волю України і Української Автокефальної Православної Церкви, — буде підносити й кликати безперестанку всіх живих і ще ненароджених українців до вищих цілей життя на землі. Якщо він і поклав свою чесну голову десь там, на півночі, — то це він зробив во ім'я найвищого заповіту Божого — любови до ближніх своїх.

Закликаємо всіх вірних УАПЦ Соборноправної належно відмітити в цьому році світлу пам'ять Всеукраїнського Благовісника — УАПЦ — Володимира Мусієвича Чехівського.

Суд над В. М. Чехівським і ув'язнення

З листа О. В. Чехівської до п. Миколи Мухи

1950 рік ще на чужині, 18.6.1950.

Христос Воскрес!

Вітаю Вас, дорогий брате, з святами Великого Воскресіння Христового, перемоги добра, і любови, і всепрощення... Хай воскресне Україна й заживе, вільний в християнському житті, замучений наш народ і відпочине від заподіяної йому кривди! Хай не згасає й у нас тут, на чужині, віра в це Воскресіння, що дасть нам силу пережити всі скорботи життя нашого, відірваних від рідної землі, від близьких, дорогих нашому серцю людей, життя скитального серед чужих глухих лісів, серед сутолоки таборової і суєти мирської, непотрібної, чужої!... Хай не згасне ця цілюща віра в Воскресіння й перемогу правди і у наших рідних, близьких і далеких братів і сестер, що ще з більшою скорботою несуть хрест тяжкий свого життя, нехай ця віра дасть їм силу дочекатись Світлого Воскресіння! «Нехай радість наша буде повна!»

Сьогодні Страсна П'ятниця. Я так люблю Служби Божі Страсного Тижня! Таку утіху дає наша Церква, — я тут тільки знахожу замислення для теперішнього й силу на майбутнє. Щиро співчую Вам, що Ви остаетесь відчужені від такого чистого джерела, як

Українська Церква Христова, — натомість у Вас навкруги є теж цілюща сила Бога — це природа, це — Храм Божий, що Вас окрилює, де Ви черпасте силу для перемоги життя.

Володимир Мусієвич писав мені, що він серед тюремного оточення, серед гаміру, часом стогону або непотрібного крику, сміху наповнюючих тісну камеру людей — находив можливість відділитися від всього, не відповідного даному моменту оточення, він знаходив у собі силу не помічати всього, що діється навкруги, находив утіху в молитві, находив у молитві силу для дальшого терпіння і віру в Світле Воскресіння. Володимир Мусієвич був глибоко релігійною людиною, во всі дні увязнення — Євангелія була йому єдиним і порадиником і спасителем від морального заломання.

Увесь Страсний Тиждень у нас була Служба Божа, такі глибокі переживання! У ці страсні дні: четвер у вечорі — читання 12 Євангелій Страстів Христа за все людство, — страждання наших найлучших синів і дочок України, знущань над ними катів. П'ятниця — винос Плащаниці. Урочиста тиша — Плащаниця в квітах, чергування вдень і вночі. Страждання за всіх людей — увесь світ. Страта наших героїв-мучеників. Субота — похорон.

А де могили наших страдників, рідних, близьких, відомих і тисяч невідомих? Хто їм співатиме похоронні пісні («Не ридай, моя мати!») Хто опише їхні тіла «плащаницею чистою»? Хто покладе китицю пахучих квітів — емблему чистоти їх намірів і життя — і пахощі подиву гідні їхнього геройства і смерти? Тут, тут, коло гроба Господнього, ми їх оплакували й схиляли свої коліна з глибоким жалем і пошаною безмірною.

Але Воскрес Христос! Не вмере, не загине безслідно творча сила їхнього життя, страждання без сліду не залишаться! В боротьбі й стражданні кращих братів відродиться, оновиться наша Україна і заживе вільним, щасливим життям нових поколінь!..

Згадувала я, стоячи в Церкві, у Великодню Ніч, як пройшла Та Великодня Ніч двадцять років тому! Згадую й зараз ті переживання, бо вони у мене й зараз і завжди тремтять, і Вам, дорогий брате й учень Володимира Мусієвича, хочу написати про це, бо по листях, таких щирих, бачу, з якою любов'ю, вдячністю й глибокою пошаною Ви згадуєте Володимира Мусієвича. Тому відчую, що написане мною про події 30-го року Ви сприймете не байдуже, а як дорогий спогад про вчителя. Про це я не говорила й не писала нікому, бо це нікому «не болять», — а так собі ділитись переживаннями болючими я не звикла та й для чого? А з Вами поділитись у мене є потреба.

20 років тому... 1930 рік. Процес СВУ, що продовжувався майже два місяці в судовому Харківському театрі.

Виголошення остаточного приговору — «вирок» — якраз в Пасхальну Ніч... Від 11-ої до 12-ої години Святої Ночі вони читали

цей вирок, насолоджуючись сатанинською помстою, що пристосували свої — «10-8-5 років суворої ізоляції» в кам'яному ізоляторі — замість нашого — «Христос Воскрес!», що чуємо ми о 12-й годині цієї ночі щороку.

10 років — замість розстрілу!...

Я тоді в Харкві була, була присутня в залі судовій... Ми з Володимиром Мусієвичем зустрілися поглядами зацікавленими. Після вироку прощатися нам не дали, — їх зараз вивели в безвість... А ми? А я?... пішла сама (хотіла бути одна) в нічну безодню (2-га година ночі) по Харкову, не пам'ятаючи, кудю йшла, — але по дорозі десь зустрілась освітлена церква... Я зайшла... Всеношна Великодня... Христос Воскрес! — співають.... У мене в душі його, того співу, — немає... Вона мертва, німа... Так в сльозах десь у куточку приткнулась й простояла до світанку... Так-таки з церкви не вийшла, найшла собі пристановисько, якийсь Божий захист!... І це не без Божого направлення на шляху своєму, такому безпорадному, темному, я зустріла Христову Церкву... І хоч своєю думкою не могла поєднатися з радісним «Христос Воскрес!», але щось подіяло на скорботну душу, бо воскресла надія, що 10 років пройдуть же колись?! Ота слабенька, але вперта й світла надія, ота тоненька срібненька ясна ниточка привела мене до думки й цілі життя, що я мушу з цим лихом боротися так, щоб допомогти, полегшити пережити отих «10 років», що це мій святий обов'язок тут «на волі»... І це я сприйняла всією душею й серцем (ясно це викристалізувалося потім), — діяла я, як могла, як серце диктувало, — діяла бодьоро, з енергією й упертістю: листи, записочки, передачі великі й маленькі (на вигляд — нікчемні!), книжки, нарешті — побачення, хоч короткі, хоч в присутності «свідка», — але все це давало велику утіху на скінчення мук ув'язнення... Я була зв'язкова з світом, з волею, з Христовою наукою... Я бачила (по листах його), що поміч моя підбадьорює його сили. О, цей струм, що я старалась йому дати, зберігав його душу від розпаду, зберігав від душевного заломання...

Олена Чехівська

«Є різниця між дарами ласки, Дух же той самий. Є й різниця між служіннями, та Господь той же самий. Є різниця й між діями, але Бог той же самий, що в усіх робить усе. І кожному дається виявлення Духа на користь». (І. Коринт. 12, 4—7).

С. В. Петлюра про УАПЦ Соборноправну

Від Редакції. Подасмо без жодних змін або додатків текст листа С. В. Петлюри з 6 червня 1925 р. з Парижу до п. Євгена Васильовича Бачинського (в Женеві). Цей лист зберігся в оригіналі, разом з іншими листами С. В. Петлюри, в Архіві нашого сп. Євгена Бачинського. З початку пропущено нами ту частину цього листа, де говориться про діяльність С. В. Бачинського, як дипломатичного уповноваженого Уряду УНРеспубліки до Адіс-Абеба (Абесінія), бо ця частина листа не має відношення до церковних справ. Цей лист в повному тексті незабаром буде надруковано, за дозволом власника його, у Збірнику творів С. В. Петлюри, що готується до видання в США.

Вельмишановний Євгенію Васильовичу!

Вячеслав Константинович (Прокопович, голова Ради міністрів УНР в той час. Ред.) дав мені прочитати Вашого листа з 1.6.1925 р. Інформації, подані в цьому листі, дуже цікаві і викликають потребу реагувати на них. Дуже добре, що Вам пощастило ближче познайомитися з Абесінською Делегацією і використати це знайомство для інформаційних цілей... (Пропускаємо тут, 60 рядків писаного тексту. Ред.). Вітаю Вашу згоду — по пропозиції Митрополита Василя Липківського — стати офіційним представником Автокефальної Церкви за кордоном. Треба Вам знати, що церковний рух на Україні справляє велике вражіння на політичні круги як в Англії, так і у Франції. Стверджую це на підставі цілком певних (підкреслення тут і далі належать С. В. Петлюрі. Ред.) даних, що походять з відповідних дипломатичних джерел. Можна сказати, що остання постанова Собору Автокефальної нашої Церкви (в маю м. ц. р.) про окремішність Української Церкви від Московської оцінюється цими кругами, як дуже поважний фактор українського руху взагалі в його тенденції сепаруватись від Москви. В зв'язку з цим потреба інформації про нашу Церкву в закордонній пресі стає актуальною. До мене, через посередництво різних людей, звертались за матеріялами в цій справі. На жаль, я не міг задовольнити цієї заінтересованости, бо те, що я маю, — застаріле. От через що Вам треба попрохати від м. Липківського присилки Вам протоколів та справоздань різних З'їздів чи Соборів Української Церкви, разом з документальними іншими даними про її діяльність, починаючи від 1919 року. Не все в нашій Церкві — добре й нормальне, не одне вимагає направи та полагоджень, не в одному діяльність і думка наших автокефалістів викликає здивован-

ня і вагання щодо моральних і каноничних моментів, — але про це можна іншим разом обмінятися думками. Поки що добрим можна скваліфікувати самий факт звернення до Вас Митрополита Липківського в справі представництва Вашого інтересів Автокефальної Церкви.

В цьому напрямку Ви могли б дуже багато зробити, шукаючи моральної підпори для нашої Церкви в созвучних їй православних Церквах інших народів, або серед тих Церков, що канонічно стоять близько до неї. Праця, розпочата тепер в цьому напрямку, могла би дати свої наслідки в майбутньому, може й не такому далекому, — коли українська проблема знову стане на порядок дня в міжнародніх відносинах. З різних боків можна і слід проводити підготовчу працю в тому сенсі, щоб не повторився сумний досвід 1919—1920 р., коли українська політика не дала в руки українській стратегії максимуму тих засобів за допомогою яких можна б було з більшим успіхом закінчити боротьбу нашу. В зв'язку з цим і підготовча праця на ґрунті церковно-релігійних інтересів серед созвучних кругів може стати у великій пригоді і відіграти велику позитивну роль для нашої національної справи взагалі, а не лише для церковної.

Хай Бог допоможе й Вам зробити на цьому ґрунті те, що в Ваших силах! Я персонально заінтересований в тому, щоб Ваші заходи в цьому напрямку були координовані з цілокупністю інших, може іншої натури, але однаково направлених на добро нашої Батьківщини. В зв'язку з цим я з охотою буду ділитись з Вами потрібними інформаціями, дотичними як нашої церковної справи, так і взагалі національної. Зпоміж них вважаю потрібним поінформувати Вас перш за все про діяльність спеціального товариства католицького, заснованого в Парижі з метою пропаганди католицизму в Росії взагалі і на Україні зокрема. Це товариство студіює сучасну ситуацію церковну на Україні, гадаючи, що умовини, утворені розгартюючим політичним і безладям церковним, сприятимуть поширенню католицизму в нашому краю. З такою ж програмою прозелітизму своїх ідей на Україні носяться і євангеліки, а їх агент, відомий Вам Крат, сидить тепер в Чехії і «працює» серед еміграції. Він так само носиться з широкими планами «совращенія» українців на свою віру. Коли сюди додати консервативизм більшости укр. духовенства і його «вірність» старій московській Церкві, — то ті перешкоди, якими засіяно шлях дальшого розвитку Української Автокефальної Церкви, виростають в досить поважну силу.

Інформації Митрополита Василя Липківського про скріплення Автокефальної Церкви приймаю з певним застереженням: 2.000 парафій — це занадто мала пропорція в порівнянні з цілою Україною, тоді як число єпископів — занадто велике. На мене справляє все

це вражіння про малий порівнюючи розгін нашого церковного руху і про обмеженість тої енергії, якою володіють автокефалісти в своїй дальшій «експансії». Можливо, що політика большевицького уряду багато шкодить і ставить поки що непоборимі перепони, але трохи знаючи і персональний склад єпископату українського і вартість провідників церковного руху, я прихожу до висновку, що з тими даними, якими сьогодні розпоряджає Церква Українська, їй далеко ще від того, щоб зайняти на Україні домінуюче становище. Зокрема Автокефальна Церква майже нічого не видає, ні книжок, ні періодичних органів, ні взагалі ніякої літератури. Можливо, що й тут большевики заважають. Тоді варто би було цю справу організувати за кордоном і в умовинах вільних організувати видавництво церковної літератури, коли видавати останню заборонено большевиками. В кожному разі справа ця, з мого погляду, набирає великої ваги в тому періоді, який власне тепер переживає наша Церква, бо без книги — літератури церковний рух на Україні ні поширитись, як слід, ні поглибитись, ні, нарешті, закріпитись не зможе. Я боюся через це, якби вся наша «автокефальна епопея» не кінчилась свого свого рода «сектанством», до якого з упередженням будуть ставитись не лише Вселенська Православна Церква, а й інші созвучні Церкви, як Англіканська тощо.

Наша Церква і географічно і політично ізольована від єднання та зв'язку з іншим християнським світом. Це — зле, бо засуджує Її на всі наслідки ізоляції.

Може перші кроки, що вона їх робе, звертаючись між іншим і до Вас, в напрямку зносин з широким світом, внесуть свіже щось в Її життя, додадуть їй нових сил і примусять більше оглядатись на традиції та канони, з якими Вона ніби ще не встановила нормального відношення?

Дай, Бог, щоб це було так! З національних міркувань виходячи, я радий був би, коли б наша національна Церква стала вартою 40-мільйонного народу!

Бажаю ж Вам в міру можливого сприяти здоровому розвитку нашої Церкви!

З правдивою до Вас повагою **П.**

П. С. Мої привітання для Вашої дружини!
6. VI. 1925 р. Б.

П. С. Рекомендую обережність в листуванні з м. В. Липківським, а найпаче не давати ніяких натяків ні на Ваше близьке знайомство з «українською контрреволюцією», ні з «петлюрівськими агентами», бо це могло би мати неприємні наслідки для Вашої діяльності і для самого м. Липківського. Ви — тільки «церковник» і тільки в пло-

щині церковних інтересів листується з м. Липківським. Це моя щира порада, що впливає з розуміння того становища, в якому пробувають наші автокефалісти і яке не спасе їх від підсезрін з боку совітської влади.

П.

Аркадій Яременко

„Власть імущі“

«Кличемо вірних не мати молитовного єднання з відлученими бувшими священослужителями, пам'ятаючи Правила Св. Апостолів, що хто з відлученими від Святої Церкви буде молитися, той сам підлягає відлученню». (Прав. 10—11).

«Стережіться ж, улюблені, щоб не були ви зведені блудом безбожних і не відпали від свого утвердження, а ростіть у благодаті та пізнанні нашого Господа і Спасу Ісуса Христа... Йому слава й нині і по вічний день. Амінь». (2 Петр. III, 17—18).

Такими словами закінчувалося «Соборне Архипастирське Послання» Священного Собору єпископів УАПЦ на еміграції, видане 24-го жовтня 1947 р. в м. Ашафенбург (Німеччина) і яке підписали — смиренні: митр. Полікарп, архiep.: Ніканор, Ігор, Михаїл, Генадій та єп.: Володимир, Вячеслав, Сергій, Платон. Хоч на тому документі нема підписів ще двох єпископів — Мстислава й Сильвестра, але вони не заперечили цього документу після проголошення його, тобто мовчки солідаризувалися з всіма тими єпископами, що його підписали.

Це «Соборне Архипастирське Послання» увійшло в історію Української Православної Церкви, як найчорніший документ, що має носити назву «Акт відлучення від 24-го жовтня 1947 р.», як АНАТЕМА, кинута єпископами Церкви формації 1942-го року на вірних Української Автокефальної Православної Церкви, відродженої на Всеукраїнському Православному Церковному Соборі в Києві в 1921 Всеукраїнському Православному Церковному Соборі в Києві в 1921 році. «Акт» цей говорить, що 23—24 жовтня 1947 р. в м. Ашафенбург

(Німеччина) відбувся Собор єпископів Церкви формації 1942 року. який засудив Ашафенбурзький Церковний З'їзд Української Автокефальної Православної Церкви, відродженої в 1921 році, та обрану цим З'їздом — Українську Православну Церковну Рад, називаючи все це — «зборищем 67-и» та обвинувачуючи членів УПЦРади в тому, що нібито вони стоять на перешкоді об'єднанню Церкви.

У згаданому вище документі — «Соборне Архипастирське Послання», — як у краплі води відбито ставлення єпископату Церкви формації 1942-го року до Української Автокефальної Православної Церкви, відродженої в 1921 р., яке (ставлення) інакше, як ворожим, назвати не можна. Там ми читаємо:

«Зібрання 67-ми в Ашафенбурзі рішило це право на себе перебрати і показати архієпископові Іоану (Теодоровичу), що вже нема з ким говорити, бо єпископат УАПЦ (Синодальної. А. Я.) є відступником від УАПЦеркви, як і всі ті, що з ним. А коли так, то нема кому і поєднуватися з архієпископом Іоаном в Єдину Православну Церкву Українського Народу. Так, непокликано вмішавшись у важливу національно-церковну справу нашого народу в ім'я нібито ідеї поєднання церковного, група 67-и не до поєднання приводить, а до розколу в Церкві».

«Але ж, коли ми говоримо про розкол, то розкольниками і відступниками від УАПЦ (Синодальної. А. Я.) являються, очевидно, ті, що порушують св. канони Вселенської Православної Церкви, в даному випадкові — усі учасники протицерковного зібрання в Ашафенбурзі».

«До них прилучився в останніх днях і один з єпископів УАПЦ, єпископ Григорій, який в заяві до Свящ. Синоду УАПЦ про свій вихід з єпископату УАПЦ (Синодальної. А. Я.) допустився нечуваної лживості, що владику митр. Полікарп ніби підробив листа від арх. Ісана Теодоровича...»

«Ми, єпископи УАПЦ (Синодальної. А. Я.), не можемо дозволити групі розкольницькій на чолі тепер з єпископом Григорієм, яка возвела його вже в сан архієпископа, узурпувати собі назву УАПЦ та ще іменувати себе «споконвічною УАПЦ»».

«Нехай нікого не туманять облудні й баламутні, свідомі чи по нецутву несвідомі, твердження розкольницької групи в ашафенбурзьких резолюціях про «споконвічну УАПЦ», — до якої себе та група зачисляє, про Автокефальну Православну Церкву в Польщі 1924 р., про УАПЦ формації 1942 р.».

«Наставді, течія, що вносить оце заколот і розкол в нашу Церкву, ніяк не «споконвічна», а поз'язана всього з 1921 роком, взявши від нього не те краще, що пройняте було тим ідеалізмом в шуканні правди Христової у визволеній національній Церкві, а те гір-

ше, що виявилось в так званих «канонах 1921 р.», які були відступленням від православної науки про Церкву і яких не знала наші Православна Церква від св. кн. Володимира».

«Ієрархія УАПЦ (Синодальної. А. Я.), що в більшості своїй засвячена року 1942, а архисрейське преемство має від ієрархів Православної Автокефальної Церкви в Польщі і через них в глиб віків до часів Апостолів, дійсно НЕ ВИЗНАЄ засад «соборноправности», як вони представлені в «канонах 1921 р.»

«Не з духа любови, не з духа єднання виникли й чини ініціаторів Ашафенбурзького зібрання, а з духа гордині, суперечного ідеї соборности Св. Вселенської Православної Церкви. Цим духом ведені, вони себе визнали «споконвічною» УАПЦ, а єпископів відступниками від тої Церкви та самочинно утворили свій орган для управління церковно-релігійним життям — «Українську Православну Церковну Раду».

«Особливо ж цей дух гордині виявили ті священники, що замість того, щоб утримати вірних від нерозважних кроків осудження єпископату, самі осуджують і зрікаються своїх єпископів, руйнуючи нашу Церкву в самих основах її канонічного буття та утворюючи в Церкві розкол».

«Демон гордині охопив і єпископа Григорія, що розкольницьку групу, яка повстала проти єпископату в Церкві (Синодальній. А. Я.), очолив, зневаживши усім своїм поступованням ще перед залишенням УАПЦ (Синодальної. А. Я.) високий сан єпископа».

«Не можемо не прийняти необхідних заходів для того, щоб припинити той соблазн і те зло, яке шириться в Церкві лжеучителями».

«Не можемо бути байдужими чи поблажливими ще й тому, що ті лжеучителі, розриваючи єдність нашої Церкви тут, провадять тим самим руйнуючу роботу в нашому загально-національному житті».

«Тому Свящ. Собор єпископів змушений був, по силі правил Апостольських, канонів Вселенських і помісних Соборів та правил Свв. Отців, ПОСТАНОВИТИ — і ці постанови подає до відому духовенства й вірних: позбавити єпископського сану і відлучити від Церкви єпископа Григорія (пр. 8 III Всел. Соб., 10 і 11 прав. Св. Апост., 9 Карфаг. Соб., 14 Двукр. Соб.), звільнивши зі становищ настоятелів, позбавити священного сану і відлучити від Церкви пресвітерів: Демиду Бурка, Константина Данилевського, Олександра Попова, Митрофана Явдася, Петра Стельмаха, Івана Чумака і Григорія Антохова (Прав. Апост. 31, 34 VI Всел. Соб., Карфаг. Соб. 10, 64, Двукр. Соб. 13) та відлучити від Церкви, як організаторів розколу в Церкві мирян: Івана Бакала, Івана Гаращенка, Аркадія Яременка, Василя Дубровського, Павла Яцевича, Миколу Ковшуна та Андрія Макаренка»...

Настоятелі таборових парафій в Німеччині, на окреме зарядження Синоду, зачитати в храмах з амвонів під час Богослужб цей сумної слави й найчорніший за своїм змістом документ АНАТЕМИ, що на вірних і побожних членів Церкви зробило гніточе враження, бо в ньому неприховано, а одверто було сказано, що канони УАПЦ 1921 року НЕ Є КАНОНИ, а тим самим і відроджена в 1921 р. УАПЦерква не може бути визнана за Церкву святу й благодатну, бо Всеукраїнський Православний Церковний Собор 1921 року в Києві ніби порушив канони Вселенських і помісних Соборів Православної Церкви і що це було відступленням від православної науки про Церкву.

УАПЦерква Київська

Перечитуючи це Послання Собору єпископів УАПЦ Синодальної, знаходимо в ньому рядки, де говориться, що треба боятися непокликаних «реформаторів», які без благословіння Церкви беруться реформувати церковне життя. Закликається вірних Церкви уникати всіх тих, що домагаються реформ в церковному житті й устрою, бо Православна Церква з її канонами, прийняти їх не може. Але нічого не сказано про те, в чому ж саме полягають заміри «відлучених», ніби спрямовані до «порушення» канонів, як не сказано і про те, яких саме реформ ніби домагаються «реформатори»?

Ми знаємо, що догмати — це божественна основа нашої Церкви, як установи, що в Ній невидимо перебуває й діє благодать Св. Духа. Канони ж — це церковна конституція. Всі ці церковні основи обов'язують і вірних, і священство, і ієрархію, бо ж хоронителям основ Церкви є не тільки ієрархи, а ціла Церква, тобто і священство й вірні.

Середовище, з якого походять «відлучені розкольники» — це є середовище вірних Української Автокефальної Православної Церкви, відродженої в 1921 році, що повстала серед страшних бур і моря крові найліпших синів і дочок українського православного народу, повстала як антитеза московської Церкви, яка була завжди знаряддям політики московських царів, знаряддям закріпачення українського народу. Ми є живими свідками й добре знаємо, як і в яких обставинах відроджувалась Українська Православна Церква після 1917 року. Нам відомо і це ми добре запам'ятали, як московська ієрархія зневажила й знехтувала святі почуття українських пастирів і вірних, зібраних Св. Духом на Православному Церковному Соборі в Києві в 1921 р.

Але знайшлися тоді серед нашого народу тверді, як криця, ідейні мужі, які не схилили голови перед московськими сатрапами, перед їх зухвальством, які НЕ ВКЛАЛИ своєї шиї в нове московське ярмо, а пішли іншим, своїм, правдивим і мученицьким шляхом, в

глибокій вірі, що започатковане святе діло відродження УАПЦ робиться во ім'я і з поміччю Господа Ісуса Христа. Знедолений народ наш примушений був понад дві сотні років слухати московських архиєреїв, але коли прийшла довгожданна нагода позбавитись їх і відродити свою справді Рідну Церкву, то й доконав це подвигом віри, любови й мучеництва. Але залишилися досі поміж нами й такі, що й зараз думають і говорять: а чому б ми мали протистояти московським архиєреям і тепер? Чому ми мали б відокремлюватися від них і на чужині? І пропитані духом синодальщини, вони вносять цей дух і в лоно нашої Української Автокефальної Православної Церкви, а при нагоді й зовсім легко повертаються до московської Церкви (напр., сп. Вячеслав) або закликають своїх парафіян ходити до російської Церкви, з якою їх єднає тотожня синодальна «благодать».

Важко пояснити все це тим людям, що не були на Україні свідками відродження УАПЦ Київської і не були учасниками боротьби й мучеництва за Неї. Вони ніколи мабуть не зрозуміють того, що таке є московські синодальні ієрархи, як вони глумилися над святощами українського народу і над подвигом віри й любови діячів відродженої УАПЦ. Вони, ці несвідомі українці, ніколи не зрозуміють всього того глуму, що вчинили московські архиєреї над УАПЦ, наклепуючи й паплюжачи нашу Святу й Благодатну Церкву, не зрозуміють всього того страхіття, що вчинили над Нею большевики за те, що Вона є Христова Церква Українського Народу. Але ми бачили й пам'ятаємо, як сотні тисяч нашого побожного народу, не дивлячись на весь терор московських наїзників, білих і червоних, гуртувалися до своєї переслідуваної, осміюваної — «безблагодатної», «самосвятської» Церкви, робилися «липківцями», як казали наші вероги. Наші вірні УАПЦ добре розуміли, що коли якийнебудь народ відмовляється сам творити свою історію, то він стає погноєм для інших народів. Ніхто з українців, свідомих самих себе, ніколи не зможе й не сміє сказати, що творці відродження УАПЦ зробили зле. Ці творці рішуче відкидали все те, що було суто московське, чуже нашій Церкві, нашому духові, нашому розумінню завдань Церкви та Її устрою. Вони відкидали те, що становило довговікові ЧУЖІ нашарування в уявленні про Церкву та її порядки. Московська ієрархія захопила нашу Церкву проти волі нашого народу. А діячі відродження УАПЦ прагнули спиратися на масу вірних українців, на свій народ і на його прагнення в ділянці церковній, в сфері духа. Московська церковна влада будувала Церкву на самодержавному політичному й поліційному режимі. Діячі відродження УАПЦ вважали за конче потрібне будувати Українську Православну Церкву на інших основах, а саме на тих, що їх заповідав Христос — Голова Церкви і його Апостоли. УАПЦ мала своїм взірцем Церкву апос-

тольський і первохристиянських часів. В тому ж дусі чистих первохристиянських основ Церкви виховувалися й вірні УАПЦ, в тому ж дусі діяли й Її церковні органи, починаючи від нижчих до найвищих. Шлях, яким ішла УАПЦ Київська, наближаючись до ідеального зразка — апостольської Церкви, — це є шлях, що заслугоує на повне визнання й наслідування нами.

Основною рисою устрою УАПЦеркви Київської була й є Її соборноправність. Засада соборноправности в житті Церкви полягає в тому, що всі церковні справи основного значення вирішуються на Церковних Соборах, що складаються з представників ієрархії, священства й вірних. Чи не це називали ієрархи Синодальної УАПЦ «рефсрмами»?

Справді, єпископи формації 1942 року думають майже однаково з колишніми московськими архиєреями. Ці ієрархи — відлучателі дивилися на «відлучених» вірних відродженої УАПЦ Київської тими самими очима, що й московські архиєреї, які зустріли диким витьям вістку про відродження УАПЦеркви Київської. Як ті перші, так і ці другі намагалися осквернити цей величний акт відродження УАПЦ своїми злими язиками.

Там, на Батьківщині, московські зайди-окупанти і московські каноничні «просвітители» однодумно побачили в релігійно-національному відродженні українського народу — хахлацький «сепаратизм», — і тому на УАПЦ Київську почалася жорстока нагінка: московські архиєреї Її паплюжили, а московські наїзники Її нищили. Церкви українські замикали, перетворювали на клуби, склепи, нищили єпископів, священників та мирян: заарештовували, засиляли й катували в найжорстокіший спосіб. І це тільки за те, що віддано служили Богові й своєму знедоленому українському народові.

Вже на кінець 1936 року зі всього єпископату УАПЦ Київської нікого не залишилося на волі. Приймавши терновий вінець Христа, вони, а з ними кілька тисяч священників і мільйони селян, пішли на тортури, страждання або й на мученицьку смерть. Може й це мучеництво за Христову віру в Україні ієрархи синодальної УАПЦ найменували в своєму Акті анатemi — «реформами»?

Тепер вірні УАПЦ Київської перебувають на Батьківщині, як у катакомбах первісні християни: одні з них, притиснені московською патрiаршою збільшовізованою «Церквою», сповідають Христову віру в тайні, а інші ще конають по тюрмах та кацетах, не зрадивши Христової віри й своєї Рідної УАПЦ Київської. Там ще збереглося в основі тіло нашої Церкви.

А частина недобитків УАПЦ Київської, під тиском двох окупантів, виємігрували в чужі землі, рятуючись від сучасних іродів-губителів. Ці нечислені недобитки понесли з собою в серці і в збережених реліквіях скривавлену корогу своєї рідної УАПЦ і все те, ре-

лігійно-церковне, чим вони жили в час відродження УАПЦ. У всіх місцях свого тимчасового побуту ці недобитки УАПЦ організовували своє церковно-релігійне життя за зразком, що його мали на Батьківщині. Їх вражало те, що єпископат формації 1942 року не визнав канонів УАПЦ 1921 року, прийнявши проте саму назву нашої УАПЦ. А між тим це визначало й невизнання й самої УАПЦ Київської. На протязі декількох років вірні УАПЦ Київської клопоталися про те, щоб було скликано Собор УАПЦ на чужині для полагодження ще нез'ясованих питань поєднання двох формацій УАПЦ (Синодальної і Соборноправної Київської). Про це три рази подавалися меморандуми до Синоду єпископів УАПЦ формації 1942 року. Але всі прохання про порозуміння, всі намагання до цього були марні. Єпархи формації 1942 року не бажали жодного порозуміння й «засудили» в травні 1947 року УАПЦ Київську і її канони категорично й невідступно. Коли таким чином всі заходи було вичерпано, то вірні УАПЦ Київської делегували своїх обранців від церковних громад на Церковний З'їзд УАПЦ Соборноправної Київської, що й відбувся в Ашафенбурзі (Німеччина) 25-26 серпня 1947 року. На цей Церковний З'їзд єпархи УАПЦ Синодальної відгукнулися згаданою АНАТЕМОЮ декого з вірних УАПЦ Київської.

(Продовження буде)

Погром Грецької Церкви в Стамбулі

Як повідомляє «Укр. Вістник» (ч. 3, вересень 1955 р., ст. 9—10), під час погрому турками в Стамбулі греків 6—7 вересня 1955 р. погромники не обминули й християнських церков. Погромники сплюндрували Собор Пресвятої Тройці, велику уніяцьку церкву, католицьку Люрдську церкву. «Увірвавшись до святині, банда нищила все, що попалося під руки: розносили вівтарі, ламали й викидали лавки, св. образи, хрести, рвали й різали священничі ризи, а в Люрдській церкві напаскудили в Дарохранительницю! Пізніше обливали в церквах все мочою, а зовні бензиною й підпалювали. А коли приїжджала вогнева сторожа, щоб гасити, то банда різала вужі, щоб не допустити до погашення пожежі. Декілька священників та один грецький митрополит були турками вбиті. Одного священника на Босфорі прив'язали за ногу вниз головою до вівтарної колони, облили бензиною й живцем спалили. Над тими, що лишилися живими, знущались, обрізуючи їм волосся й обливаючи її мочою, брили голови та побивали», — пише кореспондент. На християнських кладовищах — розбивали гроби та знущалися над трупами. Є підстави гадати, що цей погром був організований советською агентурою в Стамбулі.

ХРОНІКА

Відгуки на хіротонію єп. Євгена Бачинського

За 1955 рік. Євген Бачинський одержав багато писемних привітань з нагоди своєї хіротонії на єпископа УАПЦ Соборноправної Київської, що сталася 7 травня 1955 року в Фльоренції (див. «Бюлетень Благов. і Кр. Ради УАПЦ» ч. 7-липень та ч. 8-вересень 1955 р.). Крім привітань від 5 парафій УАПЦ Соборноправної в Зах. Німеччині, єп. Євгена листовно привітали: десять єпископів-чужинців, що перебувають у Зах. Європі, і висловили своє побажання бути з єп. Євгеном у братерській молитовній згоді й співпраці; дев'ять священників; шість пасторів; п'ятнадцять професорів і вчених; шістнадцять інженерів лікарів; двадцять редакторів і журналістів; три артисти-малюрі; два колишніх дипломати-чужинці; сім військовиків-старшин; чотири письменники; шість жінок-вдовиць по видатних українських діячах; три члени В.О. УНРади; п'ять б. уповноважених У.Ч.Х.; двадцять п'ять вірних УАПЦ Київської з різних країн світу. Привітання продовжують надходити і в 1956 році. В цій статистиці не враховано тих осіб, що особисто приїздили до єп. Євгена в Ружмон для привітання його.

За браком місця не оголошуємо списка цих осіб (а також, що б не давати можливості ворогам УАПЦ Соборноправної спаплюжити цих щирих і честих людей). Від ієрархів, що зголошу-

ють себе належними до УАПЦ, привітань не надійшло. Свідectво їх духової мізерії.

ЗУСТРІЧ ЄП. ДОНАТА

15 жовтня 1955 р. прибув з США до НьюКастлю, Австралія, преосвященніший Донат, єпископ УАПЦ Соборноправної Мельборнський і Австралійський. На зустріч єп. Доната до залізничної станції прибуло багато українців — дорослих і дітей в українських строях. Єп. Доната вітали: настоятель Свято-Юр'ївської парафії о. Василь Коломійцев-Майданський та 9-літня дівчинка Оксана Костирка. Діти посипали стежку, якою йшов єп. Донат, квітами. Багато австралійців приглядалися до цієї зустрічі українцями свого єпископа.

На другий день, в неділю 16 жовтня, вірні Свято-Юр'ївської парафії УАПЦ Со3, зустрічали єп. Доната коло своєї церкви. Церковний староста Я. Кривенко вітав єп. Доната хлібом-сіллю. Голова Парафіальної Ради п. В. Кейс вітав Єп. Доната від імені братства й сестрицтва парафії, від яких були представниками — п.п. К. Гончар, Дяченко, Костирко, А. Яровий та ін. 8-літня дівчинка Ольга Вибач піднесла єп. Донату букет квітів. Від осередку СУМу, який був в одностроях, вітав єп. Доната п. Янковський. При вході до церкви привітали єп. Доната о. Василь Коломійцев-Майданський з усім духовництвом Свято-Юр'ївської

церкви. Парафіяльний хор співав «Достойно», — під проводом диригента п. Поважука. Під час Богослужби єп. Донат сказав змістовну промову, підкресливши значення УАПЦ Соборноправної та отців цієї Церкви у боротьби за незалежність українського народу, за його духовість і культуру. Єп. Донат згадав і мучеників, що життя своє віддали за УАПЦ Соборноправну. Після Богослужби відбулося посвячення СУМівського прапору для осередку СУМ у НьюКастлі. Потім о. В. Коломійцев-Майданський запросив усіх присутніх до братської трапези в гарно прикращеній залі. Перед обідом всі спільно відспівали «Отче наш». Під час трапези промовляли: о. Василь, п. Соломко. Голова Парафіяльної Ради п. В. Кейс висловив подяку п. п. Сіменовській Ользі, Дяченко М., Дерезній, Бесараб, Величко, Вибач А. та іншим, що влаштували цю трапезу, а також п. п. В. Циганенко, І. Турківському, М. Коваленко, В. Сіменовському, які допомогли транспортувати гостей. Зокрема було висловлено подяку членам СУМу за їх участь у вішануванні новоприбулого єп. Доната.

В журналі московської патріархії (№ 9, 1955 р.) опубліковано звідомлення проф. Ленінградської духовної академії Успенського про 14-денне перебування в Англії московської православної делегації, очолюваної митр. Пітірімом. Приймав цю делегацію арх. Кентерберійський др. Джоффри Фішер в Лембет-палаці, в присутності багатьох представників Англіканської Церкви, держави, парламен-

ту, вчених і громадських діячів. Англійські теологи провели з московськими гостями 4-годинну конференцію в питанні зближення Церков — Англіканської й Московської. Конференція закінчилася спільною молитвою. Московські делегати одвідали в Лондоні церкву Св. Василя, де споруджено два вітари — англіканський і православний, що за ними чергово служать англіканські й православні духовники. Таке заприятення цих двох Церков пропагується Товариством Свв. Сергія і Альбана. Митр. Пітірім виступив у церкві Св. Василя з проповіддю про скріплення миру в світі. Так московська Церква і телер, як і раніше, служить московському імперіалізму

ПОВІДОМЛЕННЯ

25—26 грудня 1955 р. в м. Інгольштадті, Зах. Німеччина, відбулися Покрівські Збори УАПЦ Соборноправної в Зах. Німеччині. В Зборах прийняли участь: Всечесний Євген — керуючий єпископ УАПЦ в Зах. Європі, Благовісник і Голова Красвої Ради УАПЦС прот. М. Явдась, члени Красвої Ради: секретар її — свящ. Григорій Матвієнко, бр. В. Дубровський, бр. І. Машошенко, бр. М. Гладкий; члени Контрольної Комісії: бр. В. Діберт (голова) та бр. К. Грицай, і представники від парафій: бр. О. Ковальський (Гайденау — Гарбург), бр. Гр. Крамаренко (Діпгольц і Фарель), бр. Ю. Одинець, бр. І. Аненко (Нюрнберг), бр. М. Гончарів (Інгольштадт), бр. Гр. Халява (Франкфурт).

Покрівські Збори розглянули такі питання: 1. Звітна доповідь про стан УАПЦС в Зах. Німеч-

чині — прот. М. Явдась, 2. Стан УАПЦ в Зах. Європі та екуменічний рух — єп. Євген, 3. Обрання керівних органів.

Резолюції Покрівських Зборів буде оголошено в наступному числі «Бюлетеню».

Красва Рада УАПЦ Соборно-правної в Зах. Німеччині

ПОДЯКА

Благовісництво й Красва Рада УАПЦ Соборноправної сердечно дякують всім жертводавцям, які внесли в 1955 році свої пожертви на потреби Красвої УАПЦеркви в Зах. Німеччині, а також на допомогу вірним її.

Внесли пожертви такі особи і групи вірних: парафіяльний хор Св. Миколаївської церкви в Інгольштадті — 112.45 ДМ, Гладкий Макар — 60 ДМ, Матюшенко Іван — 35 ДМ, Діберт Василь — 50 ДМ, Дубровський Василь — 50 ДМ, Лук'янович Варвара — 40 ДМ, Новицька Юлія — 40 ДМ, Грицай Константин — 10 ДМ, Вовк І. — 10 ДМ, Борута В. — 11 ДМ, Туркало М. — 20.30 ДМ, Борисенко М. — 8.32 ДМ, парафія в Діпгольц — 207 ДМ, парафія в Фарель — 231 ДМ, парафія в Гайденау — 103 ДМ, парафія в Нюрнберг — 83 ДМ, парафія Інгольштадт — 30 ДМ, Скороход М. (Лінген) — 13 ДМ, Шлегел Р. 20.89 ДМ, Гмиря С. — 123.46 ДМ, Малімоненко Я. (Австрія) — 24.32 ДМ, Гребінник Я. — 10 ДМ, Жарський А. — 207 76 ДМ, Д'яченко О. — 210.80 ДМ, Левусенко І. — 10 ДМ, Халаява Гр. — 50 ДМ, Турянська К. 33.44 ДМ, Попівський Е. — 17 ДМ, Мазур А. — 40 ДМ, Напик А. 21.ДМ, Погорілий Л. 10.ДМ, Тищенко М. — 20 ДМ, Вестнер А.

10. ДМ, Проценко Т. — 83.13 ДМ, Пиріг Гр. — 79.45 ДМ, Міщук Ол. — 93.88 ДМ, о. П. Масвський — 73.66 ДМ, о. О. Лімонченко — 20.37 ДМ, Бабич П. — 16.64 ДМ, Зінченко І. — 4.16 ДМ.

Внесли пожертви на видавництво «Бюлетеню Благовісництва і Кр. Ради УАПЦ» такі особи та групи вірних: Пашко В. — 20.85 ДМ, Науменко І. — 4 ДМ, Бульбенко Ф. — 41.76 ДМ, Жарський А. — 207.76 ДМ, о. А. Дубиновський — 5. ДМ, Лозовий М. — 20.70 ДМ, Тромса Д. — 4 ДМ, о. П. Маєвський — 146.46 ДМ, К. Гаращенко — 221.25 ДМ, Попівський Е. — 5.75 ДМ, Халаява Гр. — 10 ДМ, Ковальчук І. — 4.10 ДМ, Бабич М. — 4.10 ДМ, за підписним листом з Мюнхену № 1 — 62.50 ДМ, № 2 — 56. ДМ,

Приноситься сердечна подяка бр. А. І. Яременку та всім, хто через нього вніс пожертви, які склали — 350 доларів, що їх було використано на подорож і прийняття в Європі єп. Миколая Урбановича. Окрім того приноситься подяка за систематичну допомогу, починаючи з серпня 1955 року: по 40 дол. — на «Бюлетень», та по 25 дол. — єп. Євгену і о. М. Явдасю та по 10 дол. о. Г. Матвісню.

Нехай Господь Милосердний обдарує своєю ласкою всіх тих братів і сестер, хто допоміг Красвій УАПЦеркві в Зах. Німеччині!

Особисто о. М. Явдась дякує за святкову допомогу братам і сестрам: Макогонові І., Кривенкові І., Пашкові В., Турянській К., Гаращенко К., о. О. Лімонченку, Кохно В. В. та всім іншим, хто допомагав так, щоб ліва рука не знала, що подавала права.

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ І ЖЕРТВОДАВЦІВ

З початком цього року Редакція «Бюлетеню» змінила його зовнішній вигляд: замість листка газетного типу, відтепер «Бюлетень» буде виходити як невелика книжечка, меншого, ніж раніше, формату, але в твердій паперовій обкладинці і з такою кількістю сторінок тексту, яка дозволила б вмістити матеріялу значно більше, ніж містилося в попередніх числах «Бюлетеню». Для малюнку обкладинки взято орнамент з мармурової труни в. кн. Ярослава Мудрого, що є в Св. Софії Київській. В такий спосіб підкреслюється наша традиція. Причиною такої реформи є бажання, щоб матеріяли про УАПЦ Соборно-правну, які друкуватимуться в «Бюлетені», краще зберігалися на потомні часи, ніж це може бути при газетному типі видання.

Редакція поставила перед собою завдання: благовістити про УАПЦеркву Соборноправну Київську в спосіб публікації житій діячів Її, документів і спогадів про подвиги віри священослужителів і вірних УАПЦ, казань і висловлювань Її первоієрархів і учителів та інших матеріалів, що їх треба зберегти в пам'яті людства про Відродження й перші роки життя УАПЦ Київської. Також буде присвячене належне місце й сучасному життю еміграційної галузі УАПЦ та поширенню Христової віри на Землі, зокрема життю Вселенської Православної Церкви. Ці питання належить висвітлювати з огляду на сучасний момент боротьби християнства з безбожним антихристовим намаганням опанувати всім людством Землі.

Видання «Бюлетеню» в новій його формі коштуватиме дорожче, ніж коштувало попереднє. Але ми сподіваємося, що вірні УАПЦ Київської, розсіяні зараз по всіх континентах світу, підтримають це добре діло в спосіб поширення «Бюлетеню» й збору пожертв на продовження видання його. Нова ціна примірника в 25 центів не здається нам завищеною.

Українські національні свята в лютому.

- 12. II. 1939 р. Вибори до I-го Союму Закарпатської України.
- 26. II. 85 років з дня народження (26. II. 1871 р.) видатної української поетеси Лесі Українки (Лариси Косач-Квітки).

КАЛЕНДАР НА БЕРЕЗЕНЬ 1956 Р.

- 4. III. Неділя Блудного сина. Глас 6. Ран. Єванг. Лк. 24, 36—53. Літург. Ап. I Корінф. 4, 12—20. Єванг. Лк. 15, 11—32.
- 10. III. Субота (Поминальна). Літург. Ап. I Фесалон. 4, 13—17. Єванг. Іо. 5, 24—30.
- 11. III. Неділя мясопусна. Глас 7. Ран. Єванг. Іо. 20, 1—10. Літург. Ап. I Корінф. 8, 8—9, 2. Мтв. 25, 31—46.
- 18. III. Неділя сиропусна або прощальна. Глас 8. Ран. Єванг. Іо. 20, 11—18. Ап. Римл. 8, 11—9, 4. Єванг. Матв. 4, 14—20.
- 19. III. Понеділок. Увечорі — канон Андрія Критського (читається щодня включно до четверга).
- 21. III. Середа. Літургія напередосвячених Дарів.
- 23. III. П'ятниця. Літургія напередосвячених Дарів.
- 24. III. Субота влмч. Федора Тирона. Поминальна. Літург. Ап. Євр. I, 1—12. 2 Тим. 2, 1—10. Єванг. Мрк. 2, 23—3, 5. Іо. 15, 17—16, 2.
- 25. III. Неділя 1-ша Великого посту або православія. Глас 1. Ран. Єванг. Іо. 20, 19—31. Літургія Св. Василя Великого. Ап. Євр. 11, 24—26, 32, — 12, 2. Єванг. Іо. 1, 43—51.
- 28. III. Середа. Літургія напередосвячених Дарів.
- 30. III. П'ятниця. Літургія напередосвячених Дарів.
- 31. III. Субота поминальна. Літург. Ап. Євр. 3, 12—16. I Фесалон. 4, 13—17. Єванг. Мрк. 1, 35—44, Іо. 5, 24—30.

Українські національні свята в березні

- 9. III. 1814 р. Народився Т. Г. Шевченко.
- 14. III. 1939 р. Проголошено самостійність Карпатської України.

БЮЛЕТЕНЬ

Благовісництва й Кривої Ради УАПЦ в Зах. Німеччині

ч. 1 (11)

Січень—Березень 1956 року

ЗМІСТ

Всеукраїнський Благовісник Володимир Мусієвич Чехівський. (До 80-ліття з року народження)	2
Суд над В. М. Чехівським і ув'язнення (З листа О. В. Чехівської до п. Миколи Мухи)	8
С. В. Петлюра про УАПЦ Соборноправну	11
Аркадій Яременко — «Власть імуці»	14
Погром Грецької Церкви в Стамбулі	20
Хроніка:	
Відгуки на хіротонію єпископа Євгена Бачинського	21
Зустріч єпископа Доната	21
Повідомлення	22
Подяка	23

UKRAINISCHE AUTOCEPHALE ORTHODOXE KIRCHE (KONZILREGIERTE)

Nachrichtenblatt des Verkündigersamtes und Landeskonzils der UAOK
in der Bundesrepublik

Nr. 1 (11)

Januar — März 1956

INHALT

Der Gesamtukrainische Verkündiger Wolodymyr Mussijewych Tschechiwskyj (Zur 80. Wiederkehr des Geburtsjahres). — Verurteilung und Einkerkierung von W. M. Tschechiwskyj (Aus dem Brief der Frau O. W. Tschechiwska an Herrn Mykola Mucha). — S. W. Petlura über die UAOK (Konzil-regierte). — Arkadij Jaremenko: „Die Machthaber“. — Chronik: Kommentare auf die Chirotonie des Bischofs Eugen Batschynskyj. — Empfang des Bischofs Donat.

UKRAINIAN AUTOCEPHALOUS ORTHODOX CHURCH (COUNCIL RULED)

The Bulletin of the Office of the Annunciator and Regional Council
of the UAOC in Western Germany

No. 1 (11)

January — March 1956

CONTENTS:

The All-Ukrainian Annunciator Volodymyr Musijevych Tchekhyvsky (To the 80th Anniversary of Birth). — Conviction and Incarceration of V. M. Tchekhyvsky (From the Letter of Mrs. O. V. Tchekhyvsky to Mr. Mykola Mukha). — S. V. Petliura about the UAOC (Council ruled). — Arkady Yaremenko: „The Holders of Power“. — Chronicle: Responses to the Chirotony of Bishop Eugene Batchynsky. — Reception of Bishop Donat.